

BONES PRÀCTIQUES SOCIALS

Comunitat d'innovació i coneixement

Oci inclusiu als centres cívics

FITXA DIVULGATIVA. ANY D'EDICIÓ: 2023

Inclusió social i accessibilitat universal als equipaments culturals de Barcelona

Ho promou: **Departament d'Estratègia i Coordinació de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat i l'Institut de Cultura de Barcelona**

PRESENTACIÓ

La finalitat del projecte “Oci inclusiu als centres cívics” és promocionar i donar suport a la participació de les persones amb diversitat funcional als centres cívics de la ciutat i potenciar que els espais, les propostes culturals, els tallers i les iniciatives que es realitzin en aquests equipaments siguin accessibles i inclusius.

El projecte ha estat impulsat i dissenyat pel Grup de Treball d'Oci Inclusiu de la Xarxa d'Accessibilitat i Vida Independent (XAVI), en el qual participen entitats ciutadanes i persones a títol individual amb representació de tots els tipus de discapacitat, l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) i l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD). Aquest grup dissenya un model d'equipament cultural inclusiu a partir d'una prova pilot i el treball desenvolupat per quatre comissions de treball.

Aquesta pràctica està vinculada amb: inclusió social, persones amb discapacitat, accessibilitat, participació i treball en xarxa.

CONTEXT

Gaudir de l'oferta cultural, especialment als equipaments de proximitat, incrementa el benestar de les persones amb discapacitat i millora el seu estat de salut en combatre l'aïllament social, alhora que incrementa la convivència, la visibilitat i el reconeixement de la diversitat.

No obstant això, i igual que ocorre en molts altres llocs, a la ciutat de Barcelona les persones amb diversitat funcional no participen en l'oferta cultural de la ciutat de manera normalitzada i en igualtat de condicions que la resta de ciutadans. Els equipaments culturals com els centres cívics o els casals de barri no tenen incorporada una perspectiva global d'inclusió i accessibilitat universal, i els seus equips professionals no disposen dels coneixements adients per identificar les necessitats específiques d'aquestes persones. Aquest fet suposa un obstacle important per a la seva inclusió social en la comunitat.

Amb aquest context i diagnòstic de fons, la Xarxa d'Accessibilitat i Vida Independent es va plantejar fer un pas més cap a la plena inclusió als equipaments culturals de proximitat de la ciutat, en concret, als centres cívics, i el mes d'octubre del 2017 va impulsar un grup de treball per a l'oci inclusiu, amb la finalitat de generar un espai temàtic enfocat a la cocreació de projectes i propostes d'interès en aquest àmbit concret. La XAVI està impulsada i coordinada per l'IMPD i forma part, juntament amb tretze xarxes més, de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva. Actualment, està formada per prop de setanta entitats del sector i personal tècnic de diferents administracions.

El Grup d'Oci Inclusiu es constitueix, per tant, a partir d'una demanda de la XAVI i hi participen ciutadania i administracions referents. Concretament, el grup està format per 24 entitats amb representació de tots els tipus de discapacitat, 2 persones a títol individual i 5 tècnics i tècniques de dos instituts municipals: l'IMPD, coordinador de la mateixa XAVI, i l'ICUB, entitat responsable de la coordinació de la xarxa de centres cívics. Un cop constituït, les entitats de persones amb discapacitat de la ciutat i el cos tècnic d'aquests dos organismes treballen de manera col·laborativa amb la finalitat de promoure l'oci inclusiu a la ciutat.

Per dissenyar el projecte es van identificar els eixos o àmbits temàtics més prioritaris en què calia impulsar propostes i es van formar quatre comissions de treball (formació, ajuts econòmics, acollida i difusió), que treballaven de manera paral·lela per avançar en un model d'equipament cultural de proximitat inclusiu. Aquestes comissions van elaborar diferents línies d'acció, algunes de les quals es van engegar alhora en tots els centres cívics i d'altres se'n va fer una prova pilot l'any 2019 en sis equipaments culturals de proximitat (cinc centres cívics i un casal de barri).

El resultat d'aquest procés de cocreació és un projecte articulat entorn de dos objectius generals, sis objectius específics i sis línies d'acció, que s'han anat desenvolupant entre els anys 2017 i 2023: implementació de millores econòmiques (bonificacions per a persones amb discapacitat en la inscripció a les activitats dels centres cívics), creació i formació de la figura de referent d'accessibilitat i inclusió (RAI) dins de cada centre cívic, formació a tots els equips professionals dels equipaments, instauració de dispositius d'acollida, suports tècnics i adaptacions, difusió del projecte i comunicació accessible del programa d'activitats i creació d'un circuit de demandes i necessitats d'accessibilitat a les activitats dels centres cívics.

OBJECTIUS I ABAST

El projecte d'oci inclusiu als centres cívics de Barcelona té dos objectius generals, els quals es concreten a partir de diferents objectius específics:

- **Objectiu general 1:** promocionar i donar suport a la participació de les persones amb discapacitat en els centres cívics de la ciutat de manera inclusiva.
  - **Objectiu específic 1.1:** animar, acompanyar i donar suport a la persona amb diversitat funcional, si és necessari, per a la participació en activitats culturals i d'oci als centres cívics.
  - **Objectiu específic 1.2:** promocionar la participació en activitats als centres culturals i cívics amb l'aplicació de tarifes reduïdes que facilitin la participació en activitats inclusives en igualtat de condicions.
- **Objectiu general 2:** potenciar que els espais, les propostes culturals, els tallers i les iniciatives que es realitzin als centres cívics siguin accessibles i inclusius.

- **Objectiu específic 2.1:** propiciar que es garanteixi la incorporació del dret a l'accessibilitat en el contingut de les propostes.
- **Objectiu específic 2.2:** formar tot el personal que d'una manera o una altra intervén en l'espai cultural: en la planificació, la gestió, l'organització i l'execució d'activitats participatives inclusives.
- **Objectiu específic 2.3:** establir per a cada centre una persona referent que pugui respondre o cercar solucions a les diferents necessitats que es plantegin en la inclusió de persones amb discapacitat.
- **Objectiu específic 2.4:** assessorar i acompanyar el personal tècnic, gestor i docent dels espais culturals de proximitat i donar-li suport.

Col·lectiu destinatari: el projecte s'adreça a totes les persones majors d'edat amb discapacitat o trastorns de salut mental que viuen a la ciutat de Barcelona, si bé els equips professionals dels centres cívics també en són destinataris indirectes, en la mesura que cada centre estableix un o una RAI i que tot el cos tècnic ha rebut formació en matèria d'accessibilitat i inclusió.

PROCÉS D'IMPLEMENTACIÓ

» ETAPES

El gràfic següent presenta de manera sintètica les fases a través de les quals s'ha dissenyat i desenvolupat el projecte "Oci inclusiu als centres cívics":

ORIGEN I DISSENY DEL PROJECTE

Antecedents de la XAVI (2016): es formen grups de treball per promocionar la cocreació de projectes i propostes d'interès en l'àmbit de la inclusió i l'accessibilitat.

Constitució del Grup d'Oci Inclusiu (octubre del 2017): es crea un grup de treball en què participen entitats socials, l'IMPD i l'ICUB amb l'objectiu d'elaborar propostes que contribueixin a fer efectiu el dret a l'oci de les persones amb discapacitat o diversitat funcional.

Disseny del projecte (2018): es formen quatre comissions de treball que desenvolupen propostes en diferents àmbits temàtics (formació, ajuts econòmics, acollida i difusió) amb la finalitat de dissenyar un model d'equipament cultural de proximitat inclusiu. Disseny de les formacions per a referents i equips tècnics i dels criteris d'accés als ajuts econòmics per fer activitats als centres cívics. Algunes de les línies d'acció es proven l'any 2019 a partir d'una prova pilot en sis equipaments culturals.

Constitució oficial de la XAVI (2019): aquesta xarxa forma part de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva. El seu referent és la Convenció de Drets de les Persones amb Discapacitat de l'ONU, del 2006, i té la missió de promocionar la plena inclusió i el dret a una vida digna de les persones amb discapacitat o diversitat funcional.

IMPLEMENTACIÓ DEL PROJECTE

Entre els anys 2018 i 2023 s'han implementat progressivament les diferents línies d'acció que articulen el projecte:

- Impartició de les formacions per a les figures referents d'inclusió i atenció a la diversitat (RAI) i els equips dels CC (s'inicia l'any 2018 i es completa al juliol del 2022).
- L'ICUB atorga bonificacions per a la realització d'activitats als CC (s'inicia l'any 2019).
- Es despleguen serveis de suport per facilitar l'accés a les activitats dels CC (s'inicia l'any 2019).
- Assessorament al personal del centre cívic per part de l'IMPD (s'inicia l'any 2019).
- Gestió de les demandes de suport i necessitats d'accessibilitat a les activitats dels CC (s'inicia l'any 2019).

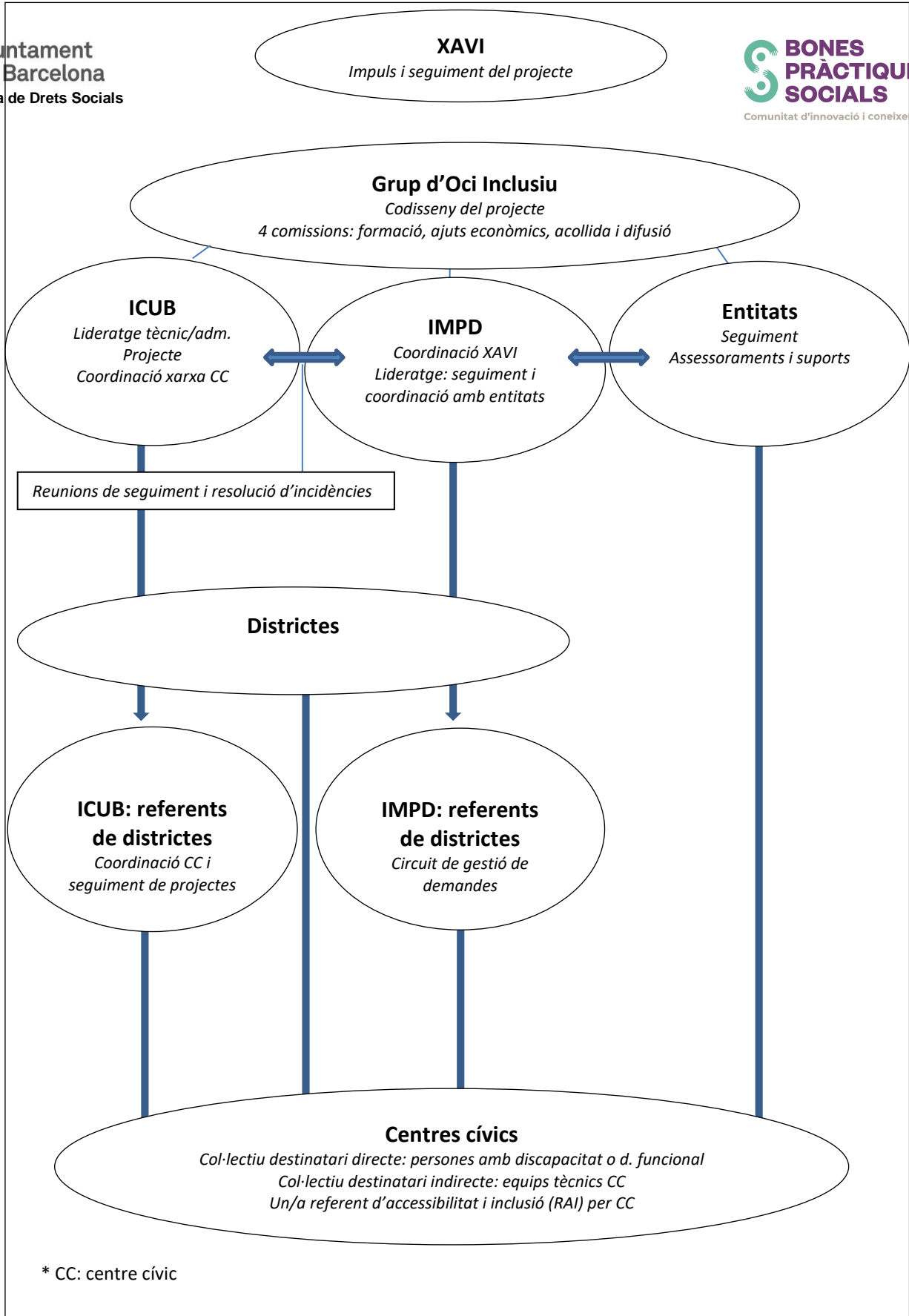
*CC: centre cívic

» ACTORS IMPLICATS

El projecte "Oci inclusiu als centres cívics" ha estat impulsat per la Xarxa d'Accessibilitat i Vida Independent, coordinada alhora per l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat. El projecte s'ha dissenyat a partir del treball desenvolupat pel Grup de Treball d'Oci Inclusiu de la XAVI, en el qual participen entitats socials i persones a títol individual de l'àmbit de la discapacitat, el mateix Institut Municipal de Persones amb Discapacitat i l'Institut de Cultura de Barcelona, com a organisme administratiu responsable de la coordinació de la xarxa de centres cívics.

El gràfic següent presenta, de manera esquemàtica, els agents que formen part del projecte i el rol principal que ocupen:

» RECURSOS

D'una banda, el projecte es desenvolupa amb **recursos humans** de diferents organismes municipals i entitats socials. En la fase més intensa del disseny del projecte hi han participat dos referents tècnics de l'ICUB i tres de l'IMPD (lideratge i coordinació del projecte), i onze membres d'entitats de la XAVI. En la fase corresponent a la impartició de les formacions també es dona aquesta triple participació (majoritàriament, docents i testimonis de la XAVI, un docent intern de l'IMPD i un docent de l'ICUB). Pel que fa als assessoraments a talleristes i als suports desplegats dins de les activitats, els recursos materials principals provenen de les entitats i del o la referent territorial als districtes de l'IMPD. En l'àmbit tècnic, també hi ha els i les responsables territorials als districtes de l'ICUB, que són les figures encarregades de coordinar els centres cívics i fer el seguiment dels diferents projectes. En últim lloc, els equips tècnics dels mateixos centres cívics són recursos humans implicats de manera indirecta en el desenvolupament del projecte, especialment el o la RAI de cada centre.

Pel que fa als **recursos materials**, el pressupost prové sobretot de l'ICUB, i la majoria es dedica a assumir les bonificacions i els suports que el projecte estableix per a les persones amb discapacitat. L'IMPD i les entitats (via subvencions) també participen en el finançament dels suports desplegats dins de les activitats.

RESULTATS

El projecte "Oci inclusiu als centres cívics" s'ha implementat a tots els centres cívics de la xarxa. Aquesta implementació ha permès que augmenti significativament el nombre de persones amb discapacitat o diversitat funcional que participen en les activitats d'aquests centres i que s'avanci en el disseny de propostes culturals (tallers, activitats, etc.) accessibles i inclusives, els dos objectius generals que el projecte planteja. El sistema d'indicadors establert facilita la concreció dels resultats principals: increment en un 193,5% de les persones amb discapacitat o diversitat funcional que participen en activitats dels centres cívics entre els anys 2019 i 2022 i augment de les que ho fan amb personal o material de suport. Quan se sol·liciten, les entitats o referents territorials de l'IMPD duen a terme assessoraments a RAI i talleristes, i els equips tècnics de tots els centres cívics de la xarxa han rebut formació especialitzada en inclusió i accessibilitat (324 persones). Així mateix, tots els centres disposen d'un o dos referents en accessibilitat i inclusió (RAI) i d'un informe sobre l'estat de l'accessibilitat física i comunicativa.

A més, els agents clau indiquen que, en termes qualitatius, un dels resultats principals ha estat canviar la mirada als centres en incorporar la perspectiva de diversitat als projectes i als mateixos equipaments.

APRESENTATGE

Entre les **fortaleses** cal destacar que és un projecte liderat i dissenyat col·laborativament entre diferents institucions públiques i entitats socials, en el context del qual s'han desenvolupat processos i metodologies de treball fortament participatives que han afavorit el treball en xarxa, la generació de sinergies i, en definitiva, l'impuls de la intel·ligència col·lectiva i el capital social, fent valer, sobretot, la gran expertesa i el punt de proximitat al territori que tenen les entitats socials. D'altra banda, el grau d'adequació i pertinença del projecte és molt elevat, atès que suposa una fita molt important en el dret a l'oci de totes les persones i en la incorporació dels principis de normalització, inclusió social i accessibilitat universal a serveis públics de proximitat bàsics com són els centres cívics.

Pel que fa a les **dificultats o obstacles** sorgits al llarg del procés, el principal té a veure amb la manca de recursos materials. Malgrat que en l'actualitat es garanteix la sostenibilitat i continuïtat del projecte, el pressupost actual disponible no permet donar resposta al previsible increment de la demanda de suports que suposaria la difusió a tota la ciutadania d'aquesta línia d'actuació més innovadora i totalment necessària per garantir en la pràctica l'accés de les persones amb discapacitat o diversitat funcional als centres cívics en igualtat de condicions. Donar a conèixer el servei d'acompanyament, animació i suport a tota la ciutadania a través d'un pla de comunicació ambiciós és un dels reptes pendents més importants.

D'altra banda, les línies o estratègies d'actuació comunitàries definides inicialment s'han desplegat amb febleses o, directament, algunes parts encara no s'han implementat. Aquesta debilitat guarda relació amb la manca d'una planificació concreta i definida en el disseny inicial del projecte.

Finalment, pel que fa a la **transferibilitat**, cal destacar que el projecte està servint com a font d'inspiració per a la posada en marxa d'iniciatives similars en diferents llocs de la resta de Catalunya i l'Estat espanyol. De fet, en el marc del projecte "Plena inclusió", la XAVI va participar en una taula rodona l'any 2020 a escala estatal per compartir l'experiència desenvolupada.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

Promoguda per: Institut Municipal de Persones amb Discapacitat i Institut de Cultura de Barcelona

Professional o tècnic/a referent: Imma Alemany Ayats. ialemany@bcn.cat

Documentació disponible

Document	Tipus	Data
<i>Projecte d'oci inclusiu. Informe de regidoria</i>	<i>Document</i>	<i>2022</i>
<i>Projecte d'oci inclusiu de la XAVI als centres cívics</i>	<i>Document</i>	<i>Indeterminat</i>
<i>Informe de l'ICUB (dades quantitatives)</i>	<i>Document</i>	<i>2022</i>
<i>Ajuts per a persones en situació d'atur i persones amb discapacitat per a la realització de cursos i tallers en centres cívics</i>	<i>Document</i>	<i>2020</i>
<i>Fitxa de formació "Inclusió i accessibilitat als centres cívics"</i>	<i>Document</i>	<i>2019</i>
<i>Fitxa de formació "Oci Inclusiu als equipaments culturals municipals" (genèrica i RAI)</i>	<i>Document</i>	<i>2020</i>
<i>Qüestionari d'avaluació de la formació</i>	<i>Document</i>	<i>2020</i>
https://youtu.be/W9tZIOien9Y https://youtu.be/T3GZ599SSil https://youtu.be/VjEsjczpGq0	<i>Vídeos dels participants</i>	<i>Gener del 2023</i>